

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél íven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Új harc.

Még tombol körülöttünk a népek megítélésének vihara. A vérözön fölött Nőé első galambja még nem talál az ő lábainak nyugodalmat; a béke olajága nélkül tér meg hozzánk. Még várunk kell, Isten tudja hány „hét napokat”. Ám a döntő nagy mérkőzésre vonulnak már fölfelé a roppant táborok. A béke nem lehet messze! Várjuk hát a jó békességet, a háborúi kardok békére függesztését; ám nem azért, hogy a tétlen nyugalomnak adjuk át kifáradt, megviselt idegeinket, hanem hogy időnk legyen már lelkünket arra az üdítő munkára is följazani, mely a csatamezők harca után új harcra feszít minden nemes erőt: a népek békességéért vívott tusák után az „élet” békességéért kell fölvennünk az előbbinél dicsőségesebb harcot, melyben a sebzett szívek, megrokant lelkek s megrendült élet megépítése lesz az új, nagy harcnak célja és tárgya.

Az új világ gazdasági, kereskedelmi, kormányzati berendezésének sok nagy kérdése már foglalkoztatja a hivatott elméket.

Nem lehet föl sem tételezni, hogy e tervezetekben a kultura eszközei, leghatalmasabb tényezői: a templom és iskolák a vallás és nevelés, oktatás nem az őket megillető helyre illesztetnének be.

Ám bármint terveznek: hivatásánál s múltjánál fogva is a templomok és iskolák lesznek a frontja az új világ fenséges küzdelmének; legalább is, míg az egyház a reá bízott örök kincsnek, az emberi léleknek értékét fölfogni bírja: a templomok- és iskoláknak kell lenni a frontnak! Az állam, a gazdasági, kereskedelmi s kormányzati szervek a hadtáp szerepére vannak hivatva e tényezők mellett. Ahol nem így lesz: ott a vérözönből nem emelkednek ki az új világ Ararát-hegyei; ott elpusztult világokról emlékezik majd az idők krónikása.

A templomokra, iskolákra elsősorban az életmentés nagy feladata vár: a megmaradt kincseknek a mélységekből kiemelése s a megmentett életnek az új világban irányítása; s aztán új élet-kincseknek teremtése. Őt és újat előhozni a maga tárházából az emberiség üdvére. Szinte képzeletet leroskasztó a feladat, mely reánk az egyház és iskola szolgálatára hivatottakra vár. Az ígehirdetésben, a hívek egyéni lelki gondozásában, a gyermeki lélek új teremtettségében Isten által csodák művelésére leszünk hivatva, kötelezve. Az iskolák népében fent és lent új népet kell toboroznunk; az Isten minden fegyverével felkészült erőset, Krisztussal vitézkedőt, diadalmast, akiket, mint az új világ apostolait kell haza küldenünk a család, az otthon megbillent egyensúlya világába.

S ha az utóbbi időkben kenyérkereseti pályává devalválódott a lelkipásztori és tanítói állás: oly hivatássá kell emelkedni ezeknek, ahová csak az elhivatás lelkével szabad lépni az Isten emberének.

Az önzésnek, a világ szeretetének eddig sem volt helye ez oltárok körül; ma a Krisztus templomtisztogató korbácsát kell éreznie lelkén, ki odatlan saruval merészkedik oda. Aki a Keresztelő János lelkének önmegtágadásából nem örökölt s akiben a Krisztus önfeláldozásának lelkéből nincsen: az menjen harácsolni más mezőkre; noha a világi pályák szolgálatába sem szabad ezután fél-embereket állítani. De áttörhetetlen s diadalt biztosító frontra csak előre néző és nem félre tekintető, érdekekre sandító harcosok valók.

S ha igaz az, amit kétségbe nem vonhatunk s ami természetes, hogy a fronton küzdőknek minden szükségességgel ellátása a hadvezetés egyik főgondját képezi: az egyház és iskolák szolgálatában állókkal szemben is kötelező az államra nézve az, hogy becsületes megélhetést biztosítson azok számára, kik az adó-

alanyokból embereket teremteni vannak hivatva; hogy az a paizsos férfiú, az övéért való mindennapi gond ne kényszerítse őket „ragadomány”-nak tekinteni az ő többre hivatott tisztüket és példaadók lehessenek az önzés szolgálatából felszabadítandó lelkeknek; mert naponként akkor is meg kell feszíttetni annak, ki a legnehezebb őrálló-helyre állíttatott, ha vérét nem szívja is az életgond vámpírja.

A háborúnak sok kékjét, sok sebét viselik azok, kik azt életük megtartásával átküzdötlék. E sebeknek gyógyítása is súlyos feladatot ró az egyház és iskola szolgálóira. De mégis az önzés, a világ szeretetének eláradása lesz az a csatamező, ahol a lelkek békességéért vívandó harc legnehezebb küzdelme vár reánk.

Talán sohasem volt még önzőbb az ember, mint ma: nem a harcmezőn, hanem itt-hon a hősök testével védett front mögött.

Kereskedelmünk lesüllyedt a tisztesség-telenség undorító színvonalára, semmibe sem vett kormányrendeleteken gúnyolva gázol át a piaccá lett élet. Az önzés ragályával fertőzött levegő megöli az emberszeretetet és becsület fogalmait is.

És ebbe a romlott légkörbe jön haza a harcok elültén a meggyötört testű és lelkű katona békés polgárnak, hogy megundorodjon azoktól, akikért roncsa lett önmagának, vagy maga is uszák az árral.

Ily külső és belső, de mindenképpen romboló ellentétek ellen kell harcra menni az egyháznak és iskolának. Ily fertőből kell kiemelni az életet: ezért kell nem e világ lelkét veteknek lenni azoknak, kik e gigászi hivatásra áldozzák magukat.

Az önzés pokoli méhe szülte meg a világháború vérivő szörnyét, mely az új világ, az új élet talajába már lerakta átkos petéit. Sarjadásában kell kiirtani a régi bűn életsorvasztó fészkeit. Erre indul az új harc, melynek seregét várja a vajudó idő. Ez új harc diadala nélkül a várt békesség csak a fegyverek hallgatása és nem az élet békessége lesz!

Diakon.

Advent.

Az „advent” szónak (a latin adventus = megérkezés, eljövétel szótól) más értelme van a Krisztus előtti, mint a Krisztus utáni idők. Advent a Krisztus előtti idők nézve jelenti az Istentől elfordult, de bűneinek tudatára jutott emberiségnek Isten szabadítása után való vágyakozását s a Megváltó eljövetelére vetett reményiséget, illetve azt a 4000 esztendő, amely attól kezdve,

hogy az isteni kegyelem munkájának ez a megérzése, vagyis az eljövendő Messiásba való hit az emberiség szívében megfogamzott, eltelt Jézus születéséig. Advent a Krisztus utáni idők nézve jelenti a keresztyén világnak a Jézus születési ünnepére, a karácsonyra való előkészületét, illetve azt a 4 hetet, melyet a 4000 évnek megfelelőleg komoly, vallásos hangulatban töltünk a nagy ünnephez való méltó előkészületül.

Az advent, mint a Megváltó eljövetelére való várakozás nem egyidős az emberiséggel.

Ugyanis az emberiség kezdetben boldog volt. Mózes a teremtés történetének a leiratát így fejezi be: „És minden, amit Isten teremtett, igen jó vala”. . . Egy énekíró meg ilyen dícséretet zeng az alkotóhoz:

„Tökéletes volt minden tekintetben. Valamit Uram teremtél kezdetben. Az ember testét Te alkottad szépen És lelkét épen. A magad képét adtad ő reája, Szent ártatlanság volt ékes ruhája; Bölcsésé is teted, hogy Téged ismerne S élvén dícsérné.”

Madách szerint Éva mondhatá: „Ah élni, élni: mily édes, mily szép!” Ádám is mondhatá: „És úrnak lenni mindenek felett!”

Ekkor még boldogság lakott a szívekben, békesség ragyogott le az égről, béke tündökölt a földön s az emberek lelke telve imádságos hargulattal s hálával az alkotó iránt.

De ez a boldog állapot nem sokáig tartott, mert az őstermészeti élet boldog édene csakhamar bezárult az emberiség mögött. Az ébredő öntudat, a jó és gonosz tudásának szomja, az önzés boldogtalánító vágya s az első testvérgyilkos botjazuhanása elűzte a békességet a földről. A lelkiismeret vádoló szava Kainnak ajkára adta a panaszt: „Nagyobb az én büntetésem, hogysen elhordozhatnám. Bűjdöső és vándorló lettem e földön.” Mint Isten átka hangzik az ember lelkivilágában az Úr szava:

„Ádám, Ádám! elhagytál engemet,

Elhagylak én is, lásd, mit érsz magadban.” Majd megkísérlé az ember visszavarázsolni a „vesztett éden”-t. Vállalkozék, hogy önmaga intézze sorsát s büszkén mondá: „Önmagam levék énistenemmé, amit kivírok, méltán enyém” (Madách). Fennen hirdeté aztán: „Erősebb lett az ember, mint az Isten!” De ha önmagát megkérdező: „Mégis boldog vagy-é? Tedd kezed szívedre, csak ezt felelheté: „Nem én, űrt érzek, mondhatatlan űrt. . . .!”

. . . Alattam ing a föld . . .

Elégek! és a vészhozó tüzet

Talán rejtélyes szellem szitogatja,

Hogy megelégedjék hamvadásomon.

El e látással, mert megörülök,

Ily harcban állni száz elem között

Az elhagyatottság kínos érzetével,

Mi szörnyű, szörnyű! — Oh miért

Lökém el magamtól azt a gondviseletet.”

Végre is bűnös voltának tudatára jutva az ember s belátva, hogy önerejében nem bízhatik, visszatér Istenhez:

„Uram, legyőztél, im porban vagyok.

Nélküled, ellened hiába vívok:

Emelj vagy sújts, kitárom keblemet.“

Amikor az ember erre a bűnbánó vallomásra képes volt, mert érezte, hogy Isten nélkül, mint a virág napfény nélkül, nem élhet, kezdődik az advent az ember legszentebb vágyában, az isteni kegyelem és a szabadítás reménységében s tart az emberiség életében 4000 esztendeig, melyet szenvedés, panasz, bűnbánat, majd reménység hangja egymással váltakozva tölt be.

Ennek a 4000 évnek történetét vajh ki tudná elmondani? Azalatt, míg a pogányság a közönséges tárgyakat imádó fétisizmus, a jó és rossz szellemekben hlvó samanizmus babonás és Konfúcius, Brahma s Buddha vígasztalanul zord vallásvilágában vergődik, Isten választott népe, Izrael legjobbjainak ajkáról is szenvedés, panasz hallatszik, melynek hű tolmácsa a szenvedő Jób átka: „Elvesszen az a nap, amelyen születtem. . . Maradjon sötétnek az a nap . . . fény rá ne ragyogjon. Követelje vissza a sötétség s a halál árnyéka . . . Borúljanak el pitymallatának csillagai, sohse gyönyörködjék a hajnal szempilláiban . . . Nincs békességem, nincs nyugtom, sem pihenésem . . . A fának van reménye, ha megavúl a földben törzse s a porban gyökere elhal is, víz illatától kirügyezik és ágakat hajt, mint a csemete. Amde ha az ember meghal, elterülve fekszik ott . . . Mint eltűnik tóból a víz és kiapad, kiszárad a folyam, úgy fekszik az ember s többé föl nem kél . . . Ha meghal az ember, vajh feltámad-e? . . . Ha a síri világ után reménykedem, a sötétségbe terítettem le pamlagom, a sirgödört szólítottam „atyám“-nak, „anyám“-nak, „testvérem“-nek a férget . . . Óh hol van az én reménységem?“

Mindez egy nemzet panaszává fokozódik Jeremiás siralmaiban, melyekből erős bűnbánat fakad föl, mikor a próféta így énekel: „Sionnak útai gyászolnak; nincsen, aki ünnepnapra járjon; kapuja mind elpusztult; papjai sóhajtoznak, leányai siránkoznak . . . A vének letűntek a kapukból, megszűntek az ifjak énekelni. Oda van a mi szívünk öröme, gyászra fordult a mi körtáncunk. El-esett a mi fejünk koronája. Jaj minékünk, mert vétkezünk . . .“

Majd meg reménység hangzik fel a próféta szózatában: „Felépülsz Izráel! Ime eljönnek a napok, — azt mondja az Úr — és újszövetséget kötök Izráel házával és Juda házával, Törvényemet az ő szívökbe írom be és Istenökké leszek, ők pedig népemmé lesznek és mindnyájan megismernek engem kicsinytől fogva a nagyig, mert megbocsátom az ő bűneiket és vétkeikről többé nem emlékezem.“ Ézsaiás próféta meg így reménykedik: „A nép, mely sötétségben jár, lát nagy világosságot; akik lakoznak a halál árnyékának völgyében, fény ragyog fel felettük, mert egy gyermek születik nekik“ . . .

Ennyi panasz, keserv, biztatás és reménykedés tölté be a 4000 éves advent történetét, mialatt a népek a letűnt aranykor után sóhajtoztak s epedve várták, aki azt visszahozza. És ahogy eljött az idő teljessége, bétölt minden szentek reménysége. Az ég a földre szállott, mikor a megváltó megszületett. Az eget a földdel a hétszínű szivárványnál szebb híd kötötte össze: az isteni kegyelem arany hidja. Csodás mennyei jelenések közt vezet bennünket Lukács evangélista a Jézus bölcsőjéhez: Betlehemben, künn a mezőn pásztorok tanyáztak és vigyáztak éjszakán az ő nyájok mellett. És az Úrnak anyala hozzájuk jöve és monda nekik: „Ne féljete, mert imé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen; Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában“. És hirtelenséggel mennyei seregek sokasága jelent meg dicséretet zengve Istennek: Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség és az emberekhez jóakarát“ . . .

Ettől kezdve az advent jelentése bizonyos tekintetben megváltozik s a karácsonyhoz való méltó előkészületté lesz. (Az advent megtartására vonatkozó első adat a Seridában tartott zsinat határozata, Kr. u. 524-ből). Azonban az adventnek az eredeti jelentése, mely ama, 4000 év történetéhez fűződik, sem enyészik el egészen hanem megmarad továbbra is. Az advent a karácsonyban végződik. Az emberiség adventje pedig tart mindaddig, amíg a karácsony az egész emberiség számára el nem jön. A karácsony (a latin carnatió = megtestesülés szótól) pedig akkor jö el teljes valójában, amikor majd krisztusi érzés tölti be a szíveket, krisztusi gondolkodás foglalja el az elméket, az ember szíve Isten temploma lesz, Jézus élete megvalósul az emberek életében, amikor az Isten országa eljön a földön, Isten lesz minden mindenkben és az ember békességben él Istennel, önmagával és embertársaival.

Fájdalom, ettől az eszményi állapottól még nagyon messze van az emberiség. Míg ez a nagy karácsony eljő, addig még sokszor tartunk így, mint ahogy most is, adventet Jézus születési ünnepéhez való méltó előkészületül, addig sokszor megünnepeljük még a karácsonyt, mint a Jézus születésének emléknapját, s ama nagy karácsony örvendetes előképét.

Mióta Isten kijelentette magát az emberiségnek a Krisztusban, sohasem volt ilyen messze az ember az embertől és az Istentől, soha sem volt ilyen messze a föld az égtől, mint épen napjainkban. Soha sem vágyódott az ember jobban Isten országa után, melyben békesség lakozik, mint most. Szörnyű idők ezek, melyeknek szenvedései ama 4000 éves advent szenvedéseire emlékeztetnek. Szörnyű idők! A vak csillag, ez a nyomorú föld összeborzad, dörög, morog, mintha véres felhőket nyelt volna el. A fák gyökere vérben ázik, véres mezőkre borul az ég. A régi bűn máglyája lángol s örvénylik, forr velünk a pokol. Vérpatakat látunk mindenfelé sokat

s ha fölkeresni indulunk a forrásokat: megnyílt testvérszívekben leljük fel. Sok a halott és sok a vér, a seb, sok a könny és a gyász. „Mintha újra hallanánk a pusztán a lázadó ember vad keserveit, a gyilkos testvér botjazuhanását és Prométheusz halhatatlan kínját.“ Hegyek lettek holttestekből és patakok vérből. E mellett sok más bús áldozat: szülők és gyermekek, árvák és hitvesek. Sok helyen töretlen tarlót talált a tél. Aztán fogytán van mindenünk, ruhánk és kenyerünk. Csak a könnyünk sok. Elhagyott árva a lelkünk, udvarunk s ott honunk. Városban az élet szomorú, a falu is csöndes, daltalan, sirató szavú. Az elhagyott hitves, özvegyen maradt jegyes, ártatlan gyermek néz a messzeségbe, néz... néz... — de nem lát — szeme könnyel van tele. A hideg szél szánt künn a hómezőkön, mialatt szállnak az órák, tűnnek a napok s úgy vérzik szívünket, miként bűsz, vad sasok. Oly bús a reggel, és oly gyászos a dél, kínos sejtelmekkel van tele az éj. „Így telt meg kinnal, jajjal és panasszal a földi sorsnak százezer fia.“ A harangok is, melyek a falukban és városokban megmaradtak, tompán, búsan kongnak. Szomorú hangok bánatos melódiává összezseng: a esengettyű síró szava, mint metsző, éles fájdalom, úgy sikolt és melabusan bűgva zendül a nagy harangok mély hangja. Honvédtemetéseknél az utcán fölesendül a harsogó trombiták érces, fájdalmas zenéje. A gyászra hívogató hangok lelkünkben visszhangra kelnek s imába zengnek: „Istenem, Istenem, mily jó volna ennyi gyötrelmes valoból szebb álomra kelni!“

Amikor a szenvedő emberiség mai borzalmas adventjére gondolunk, úgy tűnik fel nekünk, mintha a világ óriás templomában ítéletes viharként zúgna végig az üvöltő orkán orgonáján az emberiség örjítő fájdalma és mintha a sötétség, mely bennünket körül vesz, még növelné a szomorú való borzalmasságát.

Ha majd az ég kupoláján kigyúl a betlehemi csillag, ragyogóbb verőfény és rémesebb sötétség sohasem találkoztak, nagyobb ellentétek sohasem vágtak bele élesekben az emberi lélekbe, mint akkor, karácsony éjszakáján, amikor majd gyöttrő tudat, fájó érzés, kínzó kétség imába enyhülnek s Jézus áldott bölesője mellől eseng felénk az adventi vigasztaló üzenet: „Nem hagylak titeket árvakül, eljövök tihozzátok!“

Papp Géza,
temesvári református
tábori lelkész.

Egyház

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

(Folytatás.)

A kollégiumi gazdasági tanács abban az időben, amikor a kölcsönpénzt a közönség nagyon kereste, a tökevisszafizetések megkönnyítése céljából ideiglenesen felfüggesztette a kölcsönkötelezvényben kikötött

tött félévi tökefelmondási kötelezettséget. Miután az utóbbi időben csaknem szokatlan mértékben áramlik vissza a jelzálogos kölcsöntöke: a töke visszafizetése tekintetében a félévi előleges bejelentés kötelezettségét eredeti hatályába helyezte vissza a gazdasági tanács. A felmondás nélkül visszafizetett töke tartozás után úgynevezett felmondási kamat fizetendő, melynek összege egyenlő a jelzálogos kölcsön kamatja és a pénzügyi kamat közt fennálló különbséggel. Az intézkedés jóváhagyatott.

Az 1915. évi kollégiumi számadások terhe alól a számadókat a szokott fenntartással felmentette ugyan a közgyűlés, azonban, a vonatkozó határozat szerint sajnálattal nélkülözi a közgyűlés a jövedelem- és költségkimutatást, illetőleg az erre vonatkozó felvilágosításokat és javaslatokat. Az internatusi pénztárnál bekövekezett 73,000 koronányi hiány a kollégiumot olyan súlyosan érinti, hogy aggodalmat kelt a vagyoni integritás s az egyes intézmények életképessege felől. Utasítja azért a közgyűlés a gazdasági tanácsot, hogy jövőben a számadások rendjén az évi gazdálkodást illetőleg hű képet tárjon a közgyűlés elé és ezt kellő magyarázatokkal és javaslatokkal kísérelje.

Tudósítói minőségünkben meg kell jegyeznünk, hogy a számadásos munkálatok között a jövedelem-költség-kimutatást a pénztár elkészítette. Ez előtte állott az igazgatótanács gazdasági albizottsága referensének. Ha nem állott volna ott: mi módon volt megállapítható a 72,741 K 71 filléres hiány a XIV-ik pénztári csoportnál? A deficitek bajainak orvoslására pedig az 1917. évi költségvetéssel kapcsolatban hoztattak javaslatok. Ezek pedig épen az őszi közgyűlés alkalmával kerültek tárgyalás alá. A hiányok okainak kiderítésével a számvevői hivatal foglalkozott abban a terjedelmes munkálatában, mely a számadás és költségvetés közt felmerült eltérések indokolását tartalmazta. Így hát itt félreértés, vagy tévedés esete tehető fel. Egyébkén szöröl-szóra idézzük, a számadásra vonatkozólag hozott egyházkerületi határozatot a következőkben: „a számadások pontos vitelért a kollégiumi pénztárnokkal és ellenőrrel, a lelkiismeretes, fogamatossított vizsgálatért a számvevővel, a pénzügyi bizottsággal és a gazdasági tanácssal szemben az egyházkerületi közgyűlés elismerésének ad kifejezést“.

A kollégiumi gazdasági tanácsnak a pénztári hivatal javaslatán alapuló az a határozata, hogy csupán a pénzügyi betéteknek és az alapoknak egymás közt való elszámolhatása céljából tartassanak nyitva az év december 31-én túl a pénztári naplók, egyéb vagyonváltozások naplózása tekintetében pedig december 31-én feltétlenül lezárassanak, megerősítést nyert. A pénztári scriba helyére is engedélyezi ugyan egy alkalmas segéderőnek kísérletképen való

alkalmazását, de úgy, hogy ezzel a kollégium háztartására újabb teher ne háruljon.

Az egyházkerületi 667—1915. sz. a. hozott végzést a kollégiumi gazdasági tanács s a pénztár ügy fogta fel, hogy abban a határozatban a számadásbelső keretében külön kimutatás, új rovatnyitás kontempláltatik annak feltüntetésére, hogy mi jött át hátralék-követeléseképen az előző évről, mi folyt be abból és netalán mi maradt még fenn hátralék-képen? Egyben a hátraléknak a költségvetés rendjén fedezetül való felhasználása is céloztatott. A kollégiumi gazdasági tanács 840—1916. sz. a. kifejtette, hogy a rovatok sokasága miatt újabb rovatoknak a számadásba való beillesztése lehetetlenség, de meg szüségtelen is, mert a hátralékokat egyenként, a hátralékos összeg megjelölése mellett, a számlakönyvek tartják számon. Az egyházkerületi közgyűlés az igazgatótanács (ez pedig a gazdasági albizottság) javaslatára azt kívánja, hogy a hátralékoknak e galá b b egy része, már a költségvetésben is szerepeljen. Elvárja azért a gazdasági tanácstól s a pénztár s z a k é r t e l m é t ő l, hogy a rendelkezés fogatosításának módját meg fogja találni.

A Berghoffer Károly rokonai részére méltányló indokokkal támogatva a közgyűlés összesen 4000 K kifizetését engedélyezte.

Az egész közgyűlési tanácskozás rendjén a Pólya Pál-féle hagyomány elveszett részének tárgyalása váltotta ki a legerősebb emóciót. Ismeretes ugyanis, hogy Pólya Pál református lelkész (meghalt Abonyban, 1908 okt. 16-án. Lásd Egyházker. jegyzőkönyv 1909. 53. sz. végzés e) pont. 50. lap) általános örökösül a debreczeni református kollégiumot tette. Az is ismeretes, hogy az egyházkerületi közgyűlés a 181—1916. sz. a. hozott határozatában olyan rendelkezéseket tesz, amelyek sejtetni engedték azt, hogy az alapítványi összeg egy részét az elveszés veszedelme fenyegeti. Ide vonatkozólag terjedelmes dolgozatokat s határozatot terjesztett fel a kollégiumi gazdasági tanács, melyből kiderül, hogy a hagyatéknak az abonyi takarékpénztárban kezelt 32.100 koronás részlete, annak 1908 július 1-től számított kamata a végrendeleti végrehajtó sáfárkodása következtében elveszett s behajthatatlanná vált. Dr. Körösi Kálmán kollégiumi ügyész jelentésében kimerítően, nagy szorgalommal, utánalátással és szaktudással mutatta be az alapítványi vagyon sorsának hisztorikumát. Megállapította s megdönthetetlen érvekkel igazolta, hogy az elveszett alapítványi részletért sem a kollégiumi volt ügyész, sem a kollégiumi gazdasági tanácsot, sem az eljáró bíróságot vagy a takarékpénztárt vagyoni felelősségre vonni nem lehet. A károsodás egyedüli oka az, hogy a nagylelkű alapító a végrendelet végrehajtását megbizhatlan kezekbe tette le. Az igazgatótanács határozati javaslata is erre a

felfogásra helyezkedik, de azt tartalmazza, hogy mégis fenforog annak látszata, hogy valahol mulasztás történt. A kérdéshez elsőben Sass Béla tanácsbíró szólott, aki nagy gonddal egybeállított terjedelmes beszédében (fél óráig tartott az előadása) kijelenti, hogy az igazgatótanács határozati javaslatát nem fogadja el, hanem kívánja a vagyoni felelőség megállapítását. Jánosi Zoltán tanácsbíró szintén hasonló terjedelmes beszédében nem fogadja el a határozati javaslatot, de már Sass Béla tanácsbírótól eltérőleg az ügynek a közigazgatási bírósághoz való áttételét indítványozza. A kérdéshez még igen sokan hozzászóltak, annyira, hogy az egész vita mintegy három órai időt vett igénybe. Végül is dr. Kun Béla egyházkerületi jegyző döntötte el a kérdést azzal, hogy módosító javaslatot nyújtott be az igazgatótanács határozati javaslatához, melynél fogva az egyházkerületi közgyűlés vegye tudomásul, hogy a Pólya Pál-féle alapítványra eddig 49.448 K 88 fillér folyt be a kollégiumi pénztárba; sajnálattal értesüljön arról, hogy az alapítványi hagyatéknak tekintélyes része, az abonyi takarékpénztárban elhelyezett 32.100 K tőke s ennek kamatai a végrendeleti végrehajtó hűtlen kezelése folytán elveszetteknek tekintendő. A gazdasági tanács fölterjesztése s a hozzácsatolt ügyészi vélemény alapján és tekintettel az igazgatótanács gazdasági albizottsága kifejtett álláspontjára is: tartsa mellőzendőnek úgy a volt ügyész, mint a gazdasági tanács ellen az anyagi felelőség megállapítását célzó eljárás megindítását. Hagyja jóvá a végrendeleti végrehajtó ellen tett intézkedéseket s az alapítványnak, ha csak részben való visszaszerzése érdekében is, a kollégiumi gazdasági tanács járjon el. Jövőre pedig adattassék direktíva a végrendeleti hagyatékok körül követendő eljárásra nézve. A módosító határozati javaslatot a közgyűlés 30 szavazattal 14 ellenében elfogadta s azt is kimondta a dr. Kun Béla javaslata alapján, hogy a kollégiumi gazdasági tanács összes előterjesztéseit a jelen jegyzőkönyvvel együtt felterjeszti az egyetemes konventhez.

Fülep Jenőt, a tiszadadai kollégiumi egyik ingatlan bérlőjét a kollégiumi gazdasági tanács a bérlőből saját kérelmére kibocsátani javasolja. A közgyűlés a tanács javaslatától eltérően a kérdésben működő ötös bizottság javaslata szerint bizonyos feltételek kikötése mellett, tisztán méltányosságból 15.000 korona bérösszeget enged el a bérlőnek olyan módon, hogy ez 3 évi egyenlő részletben vonattassék le a haszonbértartozásból.

A kollégiumi igazgató rendelkezésére évi 800 K díjazással, a N-ik pénztári csoport terhére, irnok alkalmazását engedélyezte a közgyűlés.

Engedélyezte a közgyűlés a gazdasági tanács előterjesztésére a kollégiumi tanárok, tisztviselők és alkalmazottak részére a háború idejére a 828—1916.

szám alatt utalványozott családi pótlékot az 1917. évi január—júniusi félévre is. A továbbiakra nézve a tavaszi közgyűlésen fog határozni.

Ugyancsak folytatólagosan engedélyeztetett a kollégiumi tanároknak és tisztviselőknek a 30%-os, a szolgáltnak a havi 20 koronás háborús-pótlék.

A kollégiumi 1917. évi költségvetési javaslat tárgyalása rendjén az igazgatótanács javasolja, hogy a tápintézet zilált vagyoni helyzetének megvizsgálására s javaslattételre ebből az ülésből hét tagú külödség bizassék meg. Engedélyeztessék, hogy a XI. csoport hiányának pótlására az énekkarok temetési díja felemeltessék. A közgyűlés a 7-es bizottságra bizandó teendők végzését az igazgatótanács gazdasági albizottságához utalta, a temetési díjak felemelését engedélyezte.

A kollégiumi gazdasági tanács a háznagyi hivatalhoz állandó irnok alkalmazását javasolta. Ezt a közgyűlés jóváhagyta.

Dr. Rugonfalvi Kiss István kollégiumi levéltárnokká választván, honoráriumára folyósítására a gazdasági tanács felhivatik. — Lic. Erdős Károly és dr. Varga Zsigmond lelkészképzőintézeti tanárok évi javadalma ügy állapotított meg, hogy alapfizetésük fejenként 4800 K. lakáspénzük pedig 800 kor.

Sajnálattal állapotított meg, hogy a kollégiumi anyakönyvtár évi dotációját fedezet hiányában 4000 koronáról 3000 koronára kellett leszállítani. A közgyűlés felhívja a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy a könyvtár elengedhetetlen igényeinek kielégítésére keressen és találjon forrást s arról a tavaszi közgyűléshez tegyen jelentést.

A kollégiumi tanári nyugdíjintézetből ellátott özvegy tanárnéknak a következő háborús segélyeket utalványozta a közgyűlés, ú. m.: Bethlendy Endréné részére 720 K nyugdíj után 150 K. P. Nagy Sándorné részére 720 K után 150 K. Lengyel Zsigmondné részére 1440 K után 200 K. Márk Pálné részére 1440 K után 200 K. Joó Istvánné részére 1440 K után 200 K. Balogh Ferencné részére 2450 K után 250 korona.

Olvastatott a hevesnagykunsági egyházmegye 59—1916. sz. a. kelt határozata, melyben az iránt intéz felterjesztést egyházközségi közgyűlésünkhöz, hogy az egyetemes konventhez olyan direktíva nyújtása iránt intézzen megkeresést, mely az egyházi törvények VII. t.-c. 11. §. 3-ik bekezdésében a nyugdíjazást kérő lelkész orvosi vizsgálatánál jelenlevő két bizottsági tag napidíj s útiköltsége hordozása tárgyában minden kétséget kizáró szövegezéssel kellő utasítást tartalmazzon.

Egyházközségi közgyűlésünk a nyugdíjintézeti ügyrend idevonatozó 129. §-ának rendelkezését a maga részéről sem találja olyannak, mely értelmezés tekintetében minden bizonytalanságot kizárna. Annálfogva ezen jegyzőkönyvi szám felterjesztése

rendjén az iránt kéri fel az egyetemes konventet, hogy a 129. §-hoz olyan kiegészítő pótlék illesztessék be, mely kifejezetten:

1. megszabja azt, hogy az egyházmegyei nyugdíjintézeti bizottságtól orvosi vizsgálaton való jelenléttel meghívott két tag napidíját és útiköltségét ki állapítja meg?

2. Minő esetben, ki tartozik azt hordozni?

3. A napidíjak stb. megálapító határozat ellen honnan, hova lehet felelkezni?

Ennek a kérdésnek az eldöntését egyházközségi közgyűlésünk annál inkább szükségesnek tartja, mert az ügyrend 129. §-a első bekezdésének második mondata, amely szerint egyéb költségek viselése a nyugdíj-kérelmével elutasított félre hárítatik, olyan értelmezésre nyit utat, melynél fogva a különben el nem utasított nyugdíjkérelmező költséget nem fizet.

Tér szűke miatt közgyűlési tudósításunk közlése későre maradván, miután a közgyűlési jegyzőkönyv ügyis rövid idő alatt kikerül a sajtó alól, csak röviden foglalkozunk tudósításunk rendjén egy pár közgyűlési tárggyal. Az egyházközségi pénzügyi bizottság javaslata következtében a tervbe vett statisztikai hivatal szervezése tárgyában kimondja a közgyűlés, hogy az állás nem önálló, hanem mellékfoglalkozást képező legyen, javadalmazása a munka nagyságához mérten lesz megálapítandó; az egyházi és iskolai hivatalok az alkalmazandó statisztikusokhoz fogják intézni az adat szolgáltatására vonatkozó válaszaikat.

A kollégiumi tisztviselők nyugdíjintéztére alapszabályzatban meghatározott 2000 kor. évi járandóság az első pénztári csoport terhére vétetett fel.

A b. e. dr. Eröss Lajos püspök emlékének megörökítésére vonatkozó javaslat beterjesztése későbbre marad.

A kollégiumi gazdasági tanács engedélyt nyert arra, hogy a kollégiumi közös tanári-kar véleményének meghallgatása után a kántusos temetéseknek igen régen megálapított mostani díját emelje fel.

Rendezést nyert a tanítóképző-intézeti tanárok fizetésekiegészítésének kérdése.

Az értékek hazaszállításának megtörténte után elvárja a közgyűlés azoknak számon vételét.

A lelkészképzőintézeti tanárok nyugdíjkérdésének megoldhatása céljából, — ha azok az országos nyugdíjintézetbe nem volnának felvétethetők, — a közgyűlés konkrét javaslatot vár a pénzügyi bizottságtól

Engedélyezte a közgyűlés a temesvári egyháznak a szokásos évi 400 kor. segélyt.

A tanítóképző-intézetben felállított párhuzamos osztályok költségeinek hordozására a VIII-ik pénztári csoport terhére 3100 kor. vétetett fel a költségvetésbe.

Az országos sajtóiroda költségére felvétel ugyan 400 kor. a költségvetésbe, de az csak abban az esetben lesz kiadható, ha annak kifizetését megfelelő szolgálat teljesítése esetére az egyházkerületi elnökség indokoltan találja.

Nagyszabású s a jövőre messze kiható határozatokat hozott a közgyűlés a szatmári felsőbb leányiskolával kapcsolatosan létesített kereskedelmi iskola, a berettyóújfalui polgári leányiskola és a debreczeni református polgári leányiskola részére engedélyezett segélyekkel. A szatmári felsőbb leányiskola évi 3000 K segélyben fog részesülni; a berettyóújfalui leányiskola pedig évi 1500 koronában; ezenkívül építkezési segélyül 10 év alatt 10 egyenlő részletben folyósítandó évi 1000 K segélyt nyer; a debreczeni református polgári leányiskola részére minden felállított tanszék után 500—500 K segélyt nyújt a közgyűlés. Ezek a segélyek az 1917. évi költségvetésbe a tüzkárbiztosítási pénztár terhére vannak felvéve.

Az egyházkerület tisztviselői részére az állami intézkedés mérete szerint háborús-segélyek engedélyeztettek.

Ilj. Dávidházy János püspöki irodai fogalmazó részére, csak az ő személyéhez kötötten, 500 korona személyi pótlék engedélyeztetett.

A tanítóképző-intézetek felett gyakorlandó szakfelügyelő útiköltségére évi 1000 K utalványoztatott.

Özv. Konec Lajosné évi 400 K gyámdíja az özv. Kovács Béláné gyámdíjának összegére, 600 koronára emeltetett.

Az államsegély 10%-a a következő 10 év alatt is a népiskolai tökesegély-alap javára utaltatott át.

A szatmárököritői ösztöndíj 1917-től kezdve évi 400 koronára emeltetett.

Tudomásul vette a közgyűlés, hogy a Hegedüs Károly-féle nagy összegű alapítványok kezelését az alapító továbbra is az egyházkerületnél kéri folytatni, évi álláspontunk sértetlensége mellett.

Engedélyezte a közgyűlés, hogy a debreczeni református leánygimnázium pénztárának kezelését az egyházkerületi pénztár bocsássa át a református egyházhoz.

Végül az 1917. évi egyházkerületi költségvetés is jóváhagyást nyert.

A különböző bizottságok jelentései alapos előadói jelentés mellett letárgyaltattak. Közérdekű határozatok is hozattak, amelyekről a fentebb kifejezett körülmény következtében nem emlékezhetünk meg.

Egyébként szokásunk szerint megjegyezzük, hogy a közgyűlésnek 328 tárgyat kellett ellátni a tárgysorozat szerint, ezenkívül 9 közigazgatási és 6 fegyelmi bírósági tárgy is volt.

Fárasztó munkálkodás után pénteken este nyert a közgyűlés befejezést.

(Vége.)

A békésbánati református egyházmege közgyűlése.

Túlhalmozott tárgysorozat s a viszonyok által szűkre szabott idő: ezek jellemzik az utóbbi években a bánati egyházmegei gyűléseket. Az egyházmege folyamatban levő belső kiépülése, új egyházak, a múltak hiányainak pótolása (az egyházak anyagi viszonyainak, alapítványi ügyeinek rendezése) mind olyan dolgok, melyek indokolják a tárgysorozat növekedését amellet, hogy az idők követelményei is az egyes gyűlésekből több-több elintézni valót hordanak szőnyegre. Az előző gyűlésen nem egységes tünetként jelentkező felebbeszések megcsappantak. A megelőző napon tartott bizottsági gyűlésekkel együtt így is teljes két napon át (okt. 26—27.) foglalkoztatta a közgyűlést a tárgyalás láza.

Az esperesi imádság és gondnoki megnyitó beszéd most is a háborús idők hatása alatt szólott a nehéz közlekedési viszonyok dacára is szép számmal egybegyűltekhez. A háborúnak traktusunk határaitra is átesapott tüze, Erdély veszedelme, a menekültek gyászos futása, az őket itt testvéri kebelre ölelő szeretet s a jövőbe vetett hit mindeneken diadalmas ereje az elnöki avatott ajkakon nem múltó tartalmat adtak a jegyzőkönyvben megörökített nyitányoknak.

A sablonos ügyek tömegéből az esperesi jelentések ezúttal is figyelmet keltőleg emelkedtek ki. Bár a háború harmadik esztendeje bénítólag hatott a két előző évben is még intenzív erővel haladó nagy missziói műre, az új egyházak szervező munkájára: esperesünknek mégis volt jelenteni valója; a földéak-püspöklelei egyesült anyaegyház megalakításának és a szarvasi egyház megszervezésének ügye a megvalósulás útján halad.

Az esperesi általános jelentés az új egyházlátogatási jegyzőkönyvek alapján nagy részletességgel és a kérdő-ív helyes kiállítását illetőleg a jövőre nézve irányítólag számolt be egyházmegeünk múlt évéről.

A jelentés szerint az egyházközségek belélete megnyugtató, a templomi buzgóság sok helyen fokozott; csak Bunyaszekszárdon észlelhető közöny, hanyagság, hol még a példaadásra hivatott presbiterek is elhanyagolják az Úr házat és épen ezekben az időkben. Itt a kánoni látogatás lesz hivatva a baj orvoslására közbelépni.

A jelentésből meggyőződött a közgyűlés, hogy az új kánoni látogatási jegyzőkönyv igen sok kérdése homályos, hézagos, s tág teret nyit a különböző értelmezésre valló válaszoknak. Szükséges a kérdések szabatosabb formulázása, vagy az értelmezésre vonatkozólag határozottabb utasítás. A közgyűlés fel is hívta a lelkesegyesület figyelmét, hogy ily irányban foglalkozzék a kérdő-ív revíziójával.

Az esperesi jelentés kapcsán a közgyűlés felhívta a lelkészeket, hogy megállapított és a hívek tudomására hozott napon tartandó istentiszteleteken a harcterén küzdökről, szenvedökről, sebesütekről, elesettekről, hadifogságban levökről emlékezés történjék, tekintettel itthoni hozzátartozóiknak lelki szükségletére, kik e súlyos próbáltatások idején éheznek és szomjúhozak a lélek erősítő, vigasztaló táplálékát.

E határozattal nem vonta kétségbe a közgyűlés, mintha istentiszteleteink figyelmen kívül hagynák e ma legnagyobb fontosságú szempontot, a lelkek epekedését; azonban az ily istentiszteleteknek a hívek tudomására hozott időben tartásával a híveknek lelki szükségletük kielégítésére kívánja megadni az alkalmat, amellyel egyszersmind a legáldásosabban lehet hatni a kétségekkel tusakodó lelkekre, azok hitének erősítésére.

A reformáció négyszázados évfordulójának megünneplésére vonatkozó kerületi és konventi határozatok ismertetése kapcsán elhatározta a közgyűlés az egyházmegye történetének megírását; a mű megírásával Fekete Gyula és Tereh Gyula tanácsbírókat bízta meg.

A négyszázados évfordulót az előző napon tartott lelkészegyesületi gyűlés is érintette. Szeghalmi Gyula tanító és Tóth József egyházmegyei főjegyző, mint társszerzők, a jubiláris iskolai ünnepélyek számára adnak ki alkalmi füzetet; a vázlatban ismertetett munkára gyűlés felhívja a társ egyházmegyék lelkészegyesületeinek figyelmét.

Békés a jelenleg honvéd táborig lelkészi missziót teljesítő Karácson Andrásban, Kunágota Ivánics Bertalanban új lelkészt nyertek, kiket állásukban a közgyűlés megerősített. Répás Pál gyomai lelkészé választása ellen egy egyháztág felebbezett. A bíróság a felebbezést visszautasította.

Nagybecskerek százezer koronát meghaladó hadikölcsön-jegyzését Szalay József lelkész, mint nagyszabású és egyházat anyagiakban megalapozó pénzügyi műveletet ismertetve az egyházak okulására a „Debreczeni Protestáns Lap”-ban. — A közgyűlésnek alapos aggályai vannak a merész pénzügyi művelet realizálását illetően; s minthogy úgy látja, hogy a pénzügyi műveletek a megfelelő fedezettel nem rendelkező egyházat könnyen anyagi romlásba dönthetik, a megtörtént hadikölcsön-jegyzéseket nem hagyta jóvá.

Egyik, kiváló érdeklődés mellett tárgyalt pontja volt a tárgysorozatnak Szeghalom nagy fiának, boldogemlékü Péter Andrásnak pár milliós hagyatéka református gimnáziumra. Az ügy dr. Széll Gyula, mint referálásában nyert méltó elintézés. Nagy örökséget hagyott a megboldogult a gazdag alapítványok egyházára, Szeghalomra; nagy öröksé-

get és nagy felelősségű gondot; de úgy az egyházmegyére, mint az egyházra nézve nagy megnyugtató, hogy a nagytudású dr. Szegedy Kálmán tanácsbíró az egyház jogi tanácsosa.

A kebelbeli egyházak eddigi alapítványi ügyei közel két évi lelkiismeretes munka után, teljes rendezést nyertek. Nagy fáradságot, alapos munkát végzett ebben az egyházmegyei számvevőszék, elsősorban az ügyek ambiciózus előadója: Kiss László aljegyző, akinek ez ügyekben nyert megbízatása és ennek értelmében való eljárása itt-ott nem tetszést keltett. A közgyűlés méltán megérdemelt jegyzőkönyvi elismeréssel és köszönettel honorálta az alapos és alapvető s bizony nem könnyű munkát.

Békésbánát gyűlésének e vázlatosan is hosszúra terjedt referádája nem volna teljes a lelkészegyesület és tanügyi bizottság gyűléséről való megemlékezés nélkül.

Mindkettőnek volt tárgya bőven. Utóbbin Császár Péter volt az ügyeknek, őbenne emberükre talált előadója. Előbbin Somlyódi István, a Bánát lelkes világi papja szerzett kellemes órát az ő nemes magyarsággal megírott felolvasásával: „A kálvinista egyszerűségről”. A lelkészegyesületnek vendége is volt. Benkő Viktor, a diakonissza-ügy vándor apostola tartott előadást, mellyel pártolókat szerzett a lebilincselően ismertetett s felkarolásra nagyon méltó ügynek.

Kár, hogy az idő előrehaladottsága leszorította a gyűlésről Szombathy István mosniczai lelkésznek a „Próbaénekeskönyv”-ről írt tanulmányát, mely így a jövő gyűlés első tárgyául maradt fenn. Amint ebbe a mélyreható tanulmányba nyert bepillantásból látom, ez is megérdemelné, ha addig egyházi lapjaink hasábjain napvilágot látna.

—o.—

Iskola

Tanári székfoglaló.

D. Lencz Géza kollégiumi igazgató megnyitó beszéde.

Mélyen tisztelt Közönség!

Nemes Ifjúság!

A debreczeni tudományegyetem létesítésével s a theológiának egyetemi fakultássá átalakításával új, fontos feladatok vártak egyházkerületünkre. Gondoskodni kellett a theológus ifjúságnak megfelelő gyakorlati s társadalmi neveléséről, jellemképzéséről, egyszóval mindarról, amire modern korunk gyakorló lelkészének, mint a művelt társadalom egyik vezetőjének, a nép példaadójának szüksége van.

Ez történt a lelkészképzőintézet felállítása útján, melynek immár az igazgató mellett második ta-

nárát iktatjuk most be. Egyházkerületi közgyűlésünk a legalkalmasabb egyént találta meg erre, midőn elmúlt év novemberében dr. Varga Zsigmond theol. magántanárt, ki mint könyvtárist, már megelőzőleg is tartott ifjainknak előadásokat s részt vett gyakorlati képzésükben, lelkészképzőintézeti tanári állásában véglegesítette.

Ezen intézetnek, sajnos, szép feladatán kívül egyelőre más hivatást is kell betöltenie. Theologiai fakultásunk tanszékeinek szaporíttatnia kell, addig pedig egyes tárgyak előadásával a lelkészképzőintézet segíti ki. E tekintetben is derék segítőtársat találunk beiktatandó kartársunkban.

Az ő speciális szakja az összehasonlító nyelvészet újabb eredményeinek s bibliához való viszonyának buvárata. E téren főiskolánkban, persze a korviszonyokat véve mindig figyelembe, nagy elődökre mutathatunk rá. A kollégium története szerint 1798—99-ben adta először elő itt az arabot Kocsi Sebestyén István, a héber régiség és héber nyelvtan tanára. Legnagyobb híré művelője volt a keleti és összehasonlító nyelvészetnek Lugossy József, előbb a magyar nyelvészet rendes, majd lemondása után 1877-től fogva haláláig (1884.) az összehasonlító nyelvészet rendkívüli tanára, kinek tanítványai közül felmenthetjük a persa és indus költői termékek neves fordítóját, a nemrégiben elhalt dr. Fiók Károlyt, továbbá Dicső fiJózsefet és dr. Ferenczy Gyulát. — Legújabbán akadémiánkon arab és szír nyelvészetrel Sass Béla kartársunk foglalkozott.

Semmi sem mutatja inkább, mint ez a körülmény, hogy egyfelől egyházunk teljes objektivitással istápolja a tudományt s kész annak minden biztos eredménye előtt meghajolni, másfelől ilyenmű vizsgálódásoknak itt kezdettől fogva szükségét látták. Ime, tekintet nélkül különös érdekeinkre, kerestük itt mindig az igazságot s keresni is fogjuk azt ezután is, mert épen ezek a kutatások mutatják, hogy abból csak az isteni dicsőség mind nagyobb fénye áramlik felénk.

Épen azért székfoglaló beszédének megtartására kérve, mint ezen tudomány szak képviselőjét is szívesen üdvözlöm dr. Varga Zsigmond tanártársunkat közöttünk.

Kiss Ferenc püspökhelyettes, lelkészképzőintézeti igazgató üdvözlő beszéde.

Nagytiszteletű Tanár Úr!

Kedves Szolgatársam!

Egyházkerületünk azon céljának elérésére, hogy a lelkészképzés és nevelés terén ne csak a régi akadémiai szintet fenntartsa, hanem a lehető legmagasabb színvonalat biztosítsa, újabb hatalmas lépést tett akkor, midőn az egyetemen szintén általa fenntartott 7 theologiai katedra mellett a lelkészképző-

intézetben a 2-ik rendes tanszéket szervezte s ezzel lehetővé tette, hogy egyházkerületünk és főiskolánk területén a filozófia-pedagógiai s énektani tanszékeken kívül összesen 9 katedra szolgálja tisztán a theologiai tudományok művelését s hirdetését. S mikor ez új állást szervezte s ezzel a bibliai tudományok tanítására a 3-ik tanszéket kreálta, egyben ama felfogásának is kifejezést kívánt adni, hogy a jövő lelkészképzés sarkkövét, dönthetetlen bázisát, a tudományos s pastorális felkészültség legfőbb biztosítékát, az irányt, lelket és célt a bibliában s ennek minél alaposabb megismerésében, megértésében látja s akarja láttatni.

Biblia nélkül köldűs a világ, a biblia ismerete nélkül a Bethesda-tó mellett tehetetlenül vergődő, száználmas emberrom a theologus. Hasztalan zavarja fel a vizeket a Lélek, neki nincs ereje, hogy a víz mozdulását magára s másokra nézve áldásossá tegye. Biblia nélkül lehet a lelkésznek nagysok tudománya, nincs igaz tudása; biblia nélkül lehet a lelkész filantróp, de nem felebarát, tüzhöz ki célt magasat, mégsem látja az egyetlent, loboghat lelkesedése eszméért, örök ideálja még sincs, agyondolgozhatja magát, mégsem igazi munkás, beszélhet szépen, okosan, mégis csak a levegőt vagdossa, összehordhat temérdek anyagot, mégsem épít s a végén bért vehet, de jutalmat nem nyer.

Mert nekünk úgy tetszik, hogy a bibliában van a mi örök életünk (Ján 5, 39). Már az első gyűlékezést szervező Pál súlyt vet arra, hogy az írás tanítassék és pedig helyesen tanítassék. A prédikáló a hithez egyengeti az utat, de a prédikálónak tudnia kell, mit hirdet. Reformátoraink a bibliát prédikálták s a Krisztus életét éltek. Református lelkész előtt ma sem lehet más cél, de mindkettőhöz a biblia ismerete az egyetlen út.

Az ügyvéd, a bíró a törvénykönyvbe temetkezik, az orvos a természet kitért lapjait forgatja, a vegyész az elemek titkai után kutat, csak a lelkipásztor ne meritené egész lelkét, erejét, idejét hivatása egyetlen könyvének tanulmányaiba; csak neki ne lenne a biblia a maga „versate diu, versate noctuque“ könyve? Valami elgondolhatatlan dolog, igazi non sens volna az, ha a tapasztalat ellenkezőt nem mutatna, ha egyesek lelkészek lehetni gondolják magukat az írás lelke nélkül, hogy mint a hit és erkölcsi élet lámpásai égni, sőt világítani akarnak olaj nélkül, hogy az élet nagy keresztútjain utat akarnak mutatni útismeret nélkül, bibliát magyarázni biblia-tudás nélkül.

Különösen napjainkban s a közel jövőben óriási feladat s felelősség vár lelkészeinkre. Kiképzésük lelkünkön fekvő nagy kötelesség: a bibliát lelkük kincsévé tenni lesz a mi lelkünknek igazi kincse.

A bibliát tartja magasra a tény, mellyel egyházkerületünk a bibliai tudományok mind szélesebb körű terjesztése céljából ez új alkalmat példaként, jelül, eszméletlenül nyújtja a jövő lelkészeinek. A bibliát adja kezébe, kedves kartársam, e tény, hogy annak rejtélyeit felfedd, mélységeit bevilágítsd, homályát oszlatgasd s lelkét bevidd lelkedden át a lelkekbe, melyek ihletett ajkaidról lesik az igaz tudományt. Azt várjuk tőled, hogy általad, a te hű munkásságod útján is nevelődjék a biblia ismeretében, igaz értelmében, szeretetében erős új nemzedék, mely kezében a könyvek könyvével, lelkében az írás lelkével futhasson pályát s mondhassa el a számadáskor: Uram, még az ördögök is engedtek nekünk a te neved által.

E nagy hivatás tegye értékesé előtted a bizalmat, mely a bibliai tudományok tanításával tisztelt meg. E bizalom nem volt előlegezett, rászolgáltál te erre az idő szerint még rövid, de munkájában, tanulmányaiban, eredményeiben sok hosszú életet megszegyenítő pályafutás alatt, mely theologiai s kulturtörténeti irodalmunkat méltó feltűnést keltő, száma nélküli értékes munkával gazdagította s bizost bennünket, hogy a jövőben még inkább gazdagítja.

Az egyházkerületi elnökség másnemű hivatalos elfoglaltsága miatt sajnálatára s a mi még nagyobb fájdalomunkra, ez ünnepélyen jelen nem lehetvén, megbízott, hogy a tiszta, szerény, nemes egyéniséged, tudományos készültséged s alkotásaid iránt érzett őszinte elismerését, ebből folyólag megválasztatásod, intézetünk részére megnyerésed feletti igaz örömet kifejezésre juttassam, melyhez hozzácsondva az én hasonló tiszteltemnek, nagyrabecsülésemnek, szeretetemnek s örömömnek ünneplő érzéseit, kívánom, hogy a jó Isten nekünk s a magyar református theologiai tudományosságunk oly értékes életedet ősi főiskolánk új korszakának fényesebbé tételére, a jövő lelkészeinek hivatásszerű képzésére, országának e földön terjedésére, az Ígében rejülő örök erőnek a lelkekben érvényesülésére s a maga szent nevének dicsőségére sokáig boldogul tartsa meg!

Emlékezés

Szabó Gerő theologus-hadnagyról.

1893—1916.

A kórházi ágyon láttam meg először. Arcán ott virult még az élet pirja. Az utolsó parancsot, mely zsebében volt, a golyó megtépte. „A jelenlegi állás tartandó, míg a tartaiék előnyomul, mellyel együtt ellentámadás lesz végrehajtva...” s hogy az állást tartotta, míg le nem rogyott, a parancs papírját átázott vére bizonyítja.

A legközelebbi vasárnapon istentiszteletet tartottam a kórházban, az utolsó szent vacsorát neki is kiszolgáltattam. Bizó szívvel, alázatos lélekkel vette magához az Úr halálának jegyeit. Gyakran látogattam, Kárpáti János tábori lelkésszel felváltva, napoként felkerestük. De aggódva láttuk, hogy ereje hanyatlík, arca halaványul, egy-két szó kiejtése is nehezére esik. Az emelkedő láz is sötét sejtelmek árnyékát vetette előre.

Az ezredorvosnál kérdezősködtünk, fejét hajtogatta: „talán kiheveri, fiatal, erős; szíve, tüdője sokat kibír”. Beleegyezésével egy híres operatórt is elhívtunk konzultálásra, az eredmény: a „talán”. — Közben édes anyja is megérkezett Debreczenből, elfoglalta helyét a beteg ágyánál, törülgette verejtékező homlokát, édes szavaival enyhítette fájdalmait, sok mosolyt varázsolt sáppadó arcára. Ibolya, gyöngyvirág reszkető kezében; meg-megszagolgatta, szeme felragyogott... nagyon szerette a kicsiny virágokat. Reményünk erősödött, gyakorta való buzgó imádsággal könyörögtünk, hisz, ha az orvosság hatástalan is már, a végtelen Kegyelem még a halál árnyékának völgyében is nyújthat szabadulást!

De másként határozott Az, kinek akarata szent, kinek végezése kifürkészhetetlen. A beteg ereje rohamosan fogyott, lélekzete kapkodó lihegessé vált, az orvos azt sugta: „Még 48 óra!” Mintha éles tör járta volna át szívemet... Édes anyja kérdezte, mit mondott az orvos? Hulló könnyem volt a válasz. „Úgy-e meg fog halni?” „Isten kezében van!”

Szomorú, kódos szombati hajnalra (nov. 25.) eljött a végóra. A lélekzet nagyon akadozott, a szívverés ki-kimaradt, két, majd öt percenként dobbant fel újra, a fiatal test követelte még az életet, végül 10 percenként gyenge reflex, utoljára egy negyedóra múlva hatalmas dobbanás... s a lélek megtért az ő Urához Istenéhez, elvégeztetett!

Bátor volt a harcban, életét nem féltette, katonái rajongásig szerették, szeretettel vigyázott rájuk mindig a theologus-hadnagy. Egy golyó általjárta, jutalma a hősök halála, bevonult a halhatatlanságba!

Igaz részvétellel fordulunk sok megpróbáltatást szenvedett családjához. Atyja Szabó Elek bikfalvai (Háromszék megye) községi jegyző. Mikor koronánk legféltettebb gyöngyét, a védtelen Erdélyt hirtelen elözönlötte az alattomos, gyűlöletstől izzó ellenség s kedves székely testvéreink menekülve, sírva, mindent hátrahagyva, a hontalanság vándorbotját vették kezükbe, családja is futott s futásuk volt éjben. Dies irae, dies illa! A családfő, mint leikiismeretes közhivatalnok, szeretteit útnak bocsátotta, még hátramaradt rendet fenntartani, másokat segíteni, menteni a menthetőt. Oláh fogságba került, sáncot ásattak vele napokon át, de az Úr megmentette, fogságából kihozta. A mélyen sújtott család az Alföld szívében,

Debreczenben talált magyaros szeretetből Őri János földbirtokos házában ideiglenes otthonra.

Az elköltözött ifjú társunk mily szorongva várta a hírt övéiről! Azonnal jelentkezett, kérte az erdélyi frontra áthelyezését. De rögtön nem mehetett; azután meg az a golyó nem engedte.

23 éves élet záródott le halálával. Ifjú volt még, de sokat, többet átélt s küzdött, mint sokan mások ama 70, vagy ha feljebb 80 esztendővel. Az Íge szolgálatára készült, de Isten szeretete mellett, a nehéz idők ránczúdulásával megszólalt szívében a mi legdrágább földi örökségünknek, őseink, apáink annyi vérével öntözött édes hazánknek ellenállhatatlan szerelme. Lelke sugallatára, Jóel vészkiáltására (III. 9.) hallgatva, önként ment el, küzdött a hősök sorában, első volt az elsők között! A hála, a kegyelet hervadhatatlan babéra borúljon sírjára a hazai földben, hová visszavágyott, halálában is hű maradva, megtért örök nyugalomra.

Zágráb, 1916 november 28.

László Levente,
reform. missziói lelkész

Irodalmi szemle

Irodalomtörténet. A magyar irodalomtörténeti társaság havi folyóirata. Megindította Pintér Jenő. A választmány megbízásából ideiglenesen, azonban kitünően és elismerésre méltó módon szerkeszti Baros Gyula. A folyó évi 9—10. füzet (354—472. ll.) gazdag tartalommal jelent meg. A tanulmányok rovata alatt Harsányi István: Felvinczi György „Igen szép históriá”-járól, Perényi József dr. pedig: Aranka György Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaságáról eredeti felfogásra és közvetlen kutatói tehetségre valló értékes értekezést közölnek. A kisebb költemények írói Tolnai Vilmos, Wallentinyi Dezső és Zsigmond Ferenc, akik egyen-egyen igen érdekes és tanulságos témákról nyújtanak bővebb tájékoztatást. Az Irodalom című szakaszban négy újabb kiadvány mérsékelt hangú, tárgyilagos kritikájával találkozunk, míg a folyóiratok szemléje alatt olvasható közlemények nemcsak fáradságos, gondos egybeállításról tanúskodó, hanem egyszersmind teljes elismerésre is méltó ismertetések, melyek közül egyik-másik, p. o. a 392. s. kk. lapokon olvasható kivonat, szinte tanulmánynak is minősíthető. A pontos tartalomjegyzék és az akribiával készített név- és tárgymutató nagyban emelik a különben is teljes pártfogásra és terjesztésre érdemes folyóirat tudományos értékét és használhatóságát.

A Csokonai-kör irodalmi pályázata. A debreczeni Csokonai-kör ismételt meghirdeti meddön maradt pályázatát oly prózai írásműre, amely Debreczen művelődés-, de különösen irodalomtörténe-

tének valamely korszakával vagy jelentős szereplőjével foglalkozik. Az irodalmi, illetőleg tudományos becsü műnek jutalma az idős Komlóssy Arthur emlékalapítványából 200 korona. A pályaművek kéziratban vagy nyomtatásban, jelíges levéllel vagy anélkül adhatók be 1917 október 1-ig a Csokonai-kör titkári hivatalához. (Debreczen, Hatvan-utca 44. sz.) Debreczen, 1916 november havában. Kardos Albert, a Csokonai-kör titkára.

Értesítés. Van szerencsénk értesíteni a nagytiszteletű lelkész urakat hogy a közelgő koronázási ünnepekre egy kis alkalmi füzetet boesátottunk ki a következő címmel: „Templomi szolgálatok IV. Károly király koronázása alkalmával tartandó hálaadó istentiszteletekre.” Tartalma a következő: 1. Egy nagyobb imádság elő- és utóohásszal, felolvasandó bibliai alkalmi szakasszal, olyan helyekre, ahol csak köznapi imából álló hálaadó istentisztelet tartatik. (Ángyán János nyomán.) 2. Alkalmi egyházi beszéd, írta Uray Sándor. 3. Ó-év esti ima, 1916 december 31-re, írta Makay Lajos. Ára 80 fillér bérmentes küldéssel. A pénz előre beküldendő. Lehet bélyegeken is. Tisztelettel Hoffmann és Kronovitz könyvkiadó-hivatala Debreczenben.

Halottaink

Gyász. Keresztesi Károly tiszaszentimrei református lelkészt mély gyász sújtotta. Szeretett neje Tóth Rebeka, 7 esztendeig tartó kinos betegsége után december hó 2-án, estve, jobb hazába költözött. — Temetése december 5-én ment végbe a népes gyülekezet óriási részvétele mellett, kik beláthatatlan tömegben a sirig kikisérték szeretett papnéjukat. — A háznál Medgyaszay Gyula nagykunmadarasi lelkész tartott a nagy szenvedő felett könnyekig megható, gyönyörű imát, míg a sírnál Sipos Ferenc kántortanító búcsúztatta el a kedves halottat. Ki nagy betegsége miatt annyi időn át olyan sokat szenvedett, de az Úr szabadításában meleg hittel bizott mindenkör: nyugodjon immár sírjában csendesen; az őt mindig híven, paphoz méltó példás szeretettel ápoló lüségés férje pedig találjon vigasztalást.

Különfélék

Kenézy Gyula tanár. Azoknak, kik még mindig aggodalmaskodtak azon, hogy a debreczeni egyetemnek orvosi fakultással is ellátása pusztá hitegetés: megnyugvást hozhat, hogy, ime, a szervezendő orvosi fakultásra már ki is nevezték az első rendes tanárt Kenézy Gyula személyében. Kenézy némileg

eddig is az egyetem köréhez tartozott, amennyiben 1914 óta egyetemi tanári címmel és jelleggel volt felruházva s hogy most valóságos egyetemi tanár lett, az bizonyos előhírnöke az orvosi fakultás mielőbbi teljes kiépítésének. Azok, kik a debreczeni viszonyokat ismerik s különösen, kik a debreczeni egyetem felállításának előzményeit figyelemmel kísérték, jól tudják, mekkora képesség az alkotásra és kedv a munkához egyesült Kenézy Gyulában. A debreczeni egyetem létesítésének biztosításában az egyházkerület vezetősége mellett kétségkívül övé az érdem orosz-lánrésze. Azoknak a határozatoknak, melyek az egyetem elnyerésének előfeltételei voltak, gyors és mindig a kívánságnak megfelelő meghozatalát jórészt a Kenézy energiájának és fáradhatatlanságának köszönheti. Ő a maga álláspontja szerint következetesen minden egyházi befolyástól mentnek óhajtott az egyetem minden részét s ennek megfelelőleg már az egyetem előkészítő munkáiban is lehetőleg kis részt kívánt juttatni mindenkinek, ki bármi módon az egyházzal vonatkozásban áll s e szerint természetesen útjaink nem mindig haladtak együtt. De rendkívüli képességeinek s páratlan szívnemességgel egyesült akaraterejének mindig igazi tisztelői vagyunk s büszkeségünknek tartjuk, hogy Kenézy szabad nézetei és az állami oktatás minden vonalon teljes keresztül vitelére irányuló következetes törekvése mellett is hű fia maradt református egyházunknak és a debreczeni egyháznak hosszú idő óta presbitere.

Kollégiumi tanári székfoglaló ünnepély. Folyó hó 9-én délelőtt tíz órai kezdettel magas tudományos színvonalú ünnepély volt a kollégiumban. A lelkész-képzőintézet ifjú, tudós tanára: dr. Varga Zsigmond adta elő székfoglaló értekezését ünnepélyes keretben. Ott voltak a nagyfontosságú állami ügyek igénybevétele miatt Budapesten időző dr. Baltazár Dezső püspök és gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok képviselőiben: Kiss Ferenc püspökhelyettes, dr. Lencz Géza kollégiumi, Karai Sándor főgimnáziumi, dr. Veress István tanítóképezdei igazgatók, dr. Erdős József, Sass Béla, Zoványi Jenő, Csánky Benjámin, dr. Pokoly József, dr. Pápay József, dr. R. Kiss István, dr. Tankó Béla egyetemi tanárok, Dóczy Imre középiskolai felügyelő, dr. Mitrovics Gyula könyvtárigazgató, Széll Kálmán, Szele György, Jánosi Zoltán, Uray Sándor, Kálmán Dezső lelkészek, Csathly Zsigmond ny. postafőnök, a főgimnázium és tanítóképezde tanárai, egyetemi és középiskolai tanuló ifjúság, fényes, intelligens úri női közönség. Az ünnepély a kollégiumi kántus gyönyörű fohászával kezdődött, melynek elhangzása után dr. Lencz Géza egyetemi tanár, mint kollégiumi igazgató történelmi adatokban és eszmékben bővölködő, tartalmas beszéd kapcsán felhívta a lelkész-képzőintézet új tanárát székfoglaló értekezésének megtartására.

Dr. Varga Zsigmond előadta alapos forrástanulmányról és beható szakismeretről tanúskodó értekezését, mellyel meglepő és egészen új fényt derített a bibliai őstörténetek eredeti szövegének keletkezésére. Tudományos kutatásai alapján felmutatott megállapításai bizonyosan élénk eszmecserét és kritikai elemzést fognak kiváltani a szaktudósok körében. Az egész hallgatóság osztatlan tetszésével honorált előadás után Kiss Ferenc püspökhelyettes rendkívül elismerő és bensőségteljes szavakkal üdvözölte és iktatta be a már is országos nevű tudós tanárt s a közönség a kántus záró-éneke után, ismeretekben gazdagodva távozott az ősi kollégium csarnokaiból.

A debreczeni tudományegyetem kegyelete az elhunyt I. Ferencz József király emlékezetére folyó hó 10-én tartott gyászünnepélyen impozáns módon nyilvánult meg. A vármegyeház dísztermében délelőtt tíz órára nagyszámú és előkelő közönség sereglett egybe. Megjelentek az egyházi, állami, katonai, vármegyei, törvényhatósági, egyetemi, pénzügyi és más hatóságok s testületek képviselőin kívül a társadalom illusztris tagjai és intelligens hölgyek is sokan. A katonai zenekar művészi nyitánya után dr. Láng Nándor rektor a hazafiúi fájdalom őszinte érzelmeinek kifejezése kapcsán, antikorbéli megkapó vonatkozások ecsetelésével magasztalta a megdicsőült uralkodót, mint népeinek szeretett és szerető atyját s közelebbiről, mint a debreczeni egyetem fennkölt szellemű megalapítóját. Az állva előadott és azonképen hallgatott remek emlékbeszéd mély és maradandó hatást gyakorolt a hallgatóságra. A közben előadott zenekari darab elhangzása után dr. R. Kiss István egyetemi tanár tartott gazdag tartalmú, történelmi alaposágról, forrástanulmányozásról és igazi magyar honfűti érzésről tanúskodó remek előadást, melyben hazánknek a néhai dicső király alkotmányos uralkodása alatt eltelt történetét vetítette élénk megelevenítéssel a közönség elé. Az osztatlan helyesléssel kísért, magas színvonalú előadás után záróként a zenekar játszott gyászindulót, minek figyelmes meghallgatása után a jelen voltak tanulságos benyomásokkal oszlottak szét.

Széniorai beiktatás. A debreczeni kollégium ősi szokás szerint november hó 25-én, délelőtt 10 órakor iktatta be az 1916–17. iskolai évre megválasztott széniorát: Ferenczy Károly végzett hittanhallgatót hivatalába. Az ünnepélyes aktus a kántus hangulatos énekével kezdődött, amely után D. Lencz Géza kollégiumi igazgató felhívására Ferenczy Károly megtartotta magvas székfoglaló értekezését, amelynek tárgya annak a kérdésnek ügyes megoldása volt: vajjon van-e szüksége a theológiának a filozófiára? Az értekezés elhangzása után a szénior letette az esküt és D. Lencz Géza kollégiumi igazgató tartalmas, buzdító beszédet intézett hozzá, mint az ifjúság széniorá-

hoz. Ezt követőleg Ferenczy Károly hálásan megköszönve tanárainak s az ősi kollégiumnak sokszoros tapasztalt jóságát, munkára elkötelezéssel serkentette diáktársait a háború után bekövetkezendő jobb jövő előkészítésére. Az ünnepség, amelyen dr. Baltazar Dezső püspök, több egyetemi tanár és a kollégium tagozatainak igazgatói és tanárai is jelen voltak, a kántus szép énekével ért véget.

Az új bélyegfokozat alkalmazása. A miatt, hogy az 1916. évi XXVII. törvénycikknek a bélyeg- és illetékekre vonatkozó módosítása kérdésében kiadott 135,800. sz. pénzügyminiszteri rendelet 1. pontjának utolsó bekezdése némi bizonytalanságban hagyta a pénzkezelőséget: a nyugtakra felragasztandó bélyegérték összege körül zavar támadt. Az idézett számú rendelet ugyanis az 1. pont utolsó bekezdésében azt mondja, hogy a közszolgálati alkalmazottak nyugtáit a békekötéstől számított két évig a most hatályon kívül helyezett bélyegfokozat szerint kell fölszerelni bélyeggel. — A következő bekezdésben pedig azt mondja, hogy „közszolgálatban levők alatt azok értendők, akik az állam, állami üzemek, a kir. kormány igazgatása alatt álló közalapítványok, a törvényhatóságok, városok és községek szolgálatában vannak“. Míután az itt felsorolt kategóriák egyikébe sem voltak beleilleszthetők a felekezeti tanárok: az egyházkerületi pénztár kénytelen volt a gimnáziumi fizetéskiegészítések nyugtáinak a felbélyegzését az új fokozat szerint kérni, annál is inkább, mert a megkerdezett pénzügyigazgatóságtól ilyen értelmű információt nyert. Azonban a kérdésben jelentést terjesztett fel a püspök úrhoz, akihez a pénzügyminisztériumtól sürgöny útján a következő válasz érkezett: „Budapest, 149,802. sz. távirati beadványára értesitem, hogy a református tanárok, tanítók, tanítónők és óvónők közpénztárból húzott illetményeikről kiállított nyugtái a régi, — e l l e n b e n l e l k é s z e k n y u g t á i ú j i l l e t é k i f o k o z a t o k s z e r i n t b é l y e g e z e n d ő k f e l . P é n z ü g y m i n i s t e r i u m .“ Ez eddig rendben van. De hogy a lelkészek kongruájának és korpótlékának nyugtája miért jutott más elbírálás alá: azt nem értjük. Kénytelenek vagyunk tudomásul venni.

Javító lelkészképesítő vizsgálat volt e hó 12-én Debreczenben. Jelentkezett hét vizsgázó, továbbá különbözetire egy jelölt. Mindnyájan megfelelték és képesítettnek minősítették.

Hogy szervezzük az egyházi hivatalnokok betegsegélyző-intézetét? Ilyen címmel két lapos röpirat érkezett hozzánk a Kálvin-Szövetségtől. Tekintettel arra, hogy egyházkerületünkben is több helyen élénk érdeklődést váltott ki ez az eszme, jelezzük, hogy a tervezet szerint a tagság kötelező lenne az egyház minden belhivatalnokára, feleségére és kiskorú és keresetképtelen gyermekeire. A tagság a nyugdíjbavonulással sem szünnék meg. A betegse-

gélyző-intézet a) betegség, b) születés, c) halálozás, d) baleset esetén nyújtana segélyt, ezenkívül az állandó évi fizetéssel nem bíró tagokat betegség esetén részesítené pénzsegélyben is az intézet. A díjak hozzávetőleg 3—4%-os járulékok lennének, miknek felét a fenntartók fizetnék. A megalakulás legcélszerűbben hivatalos egyházi szervezet formájában volna megvalósítandó és idővel bevonhatná körébe az intézet az életbiztosítást is és kiágazhatik belőle egyháztagjaink országos betegsegélyző-intézete is.

A népek békevágyának naív, de megkapó nyilvánulását látta e napokban egyik érdemdús barátunk. A nagyerdőről a Simonyi-úton kedden délután a városba jöve, észrevette, amint a másik oldalon egy orosz fogoly kitárt karokkal járult a feléje közelgő magyar honvéd elé. Ez hasonlóképpen cselekedvén, összecölkeltek, megcsókolták egymást s aztán haladt tovább mindegyik a maga útján. A mi derék barátunk azt gondolta, hogy ezek az emberek talán részegek, azonban a városba érve, mindent megértett, olvasván a rendkívüli kiadást a béketárgyalások megkezdésének megajánlásáról. Ime, az egyetemesen lappangó békevágy már-már ösztönszerűleg kitör a keblekből és ha gátakra talál — követel.

Felhívás! A lelkész, tanító és kántor urak figyelmét felhívjuk az Egyházkerülettel szerződésben levő „Foncière Pesti Biztosító Intézet“ mai hirdetésére. Az ott most bevezetett rokkantsági és nyugdíjjáradékkal kapcsolatos életbiztosítás különösen alkalmas a közvetlen, illetve özvegyi nyugdíj pótlására és felette praktikusnak látjuk a rokkantsági járadék szempontjából is, mely szerint a bármi okból bekövetkezett rokkantság esetén — megszűnévén a díjak fizetése is, — a biztosított tőke 10%-a kerül évenként kiutalásra. Mindennemű megkeresés a debreczeni főügynökség vezetőjéhez intézendő

Tartalom: Diakon, Új harc. — Pap G., Advent. — Egyház: Egyházkerületünk őszi közgyűlése. — o. — A békésbánati református egyházmegye őszi közgyűlése. — Iskola: Tanári székfoglaló. — László L., Emlékezés Szabó Gerő theologus-hadnagyra. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különlék. — Hivatalos értesítő ehhez a számhoz nincsen csatolva.

Pályázat

a nyirbogáti II—VI. osztályú református leányiskola vezetésére, tanító elhunytja miatt a kegyeleti időre — iskolai év végéig — helyettes állásra nőtanítók pályázata folyó december hó 22-ig üldendő be. Fizetés törvény és szabályzat szerint. Az állás azonnal elfoglalandó.

Nyirbogát (Szabolcs m.), 1916 december 12.

Református Iskolaszék,

Pályázat.

A fábánházi református egyház pályázatot hirdet az I—II. vegyes osztály rendes tanítónői állására.

Javadalmazás: Egyháztól 100 kor. és államtól törvényszerű fizetés kiegészítés. Továbbá két kisebb szoba, konyha és kamarából álló lakás és mintegy 400 □-öl faiskolai föld haszonélvezete.

Pályázhatnak okleveles református vallásu tanítónők. Pályázati kérvények — okmányokkal felszerelve december hó 30-ig a fábánházi (Szatmár megye) református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Az állás választás után azonnal elfogalandó.

Pályázati hirdetés**népiskolai számtani gyakorlókönyvre.**

A tiszántúli református egyházkerület népiskolai tanügyi bizottsága pályázatot hirdet számtani gyakorlókönyvre, az *első osztály* számára, mely az 1909. évi 461. sz. e. k. határozattal elfogadott népiskolai tantervben foglalt elvek alapján készítendő.

A mű legfőleg 2 (kettő) nyomtatott ívnyi terjedelemben kis nyolcadrét alakban állítandó elő. Az elfogadott pályamű az egyházkerület tulajdonába megy át s csak a jelzett ív számig díjaztatik olyformán, hogy kis nyolcadrét alakban ívenként 100 (egyszáz) korona díjban részesül a szerző. A kis nyolcadrét alak alatt az egyházkerület eddigi népiskolai tankönyvkiadványainak alakja értendő. Az elfogadott mű első kiadásának korrigálása és revideálása a szerző kötelessége minden díj nélkül. Új kiadásnál az előző kiadásba becsúszott egyes hibák kijavításáért, beleértve a korrekurát is, nyomott ívenként 10, azaz Tíz korona díj adatik. Az átdolgozás díjazásáról esetről-esetre történik intézkedés. A korrektori díj csak addig illeti a szerzőt, míg a korrigálást maga végzi. Nyomtatásban megjelent művekkel is pályázhatnak szerzők. A pályázat ezekre nézve nyílt, a többiekre zárt.

Felhívatnak pályázók, hogy pályaműveiket 1917 augusztus 31-ig a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalához küldjék be. A kézíratos pályaművek tisztán és könnyen olvashatólag, esetleg gépírással jelíges levél alakjában nyújthatók be.

Debreczen, 1916 december 1.

A végrehajtó bizottság.

Pályázat.

A hajdunánási református egyháztanács pályázatot hirdet az 1916—17. iskolai évre egy helyettes tanítói állásra. Fizetése a szervezetszerű 800 K és 100 K lakáspénz. Az állás 1917 január 1-én elfogalandó. Pályázhatnak tanfolyamon levő mindkét nembeli képezdészek is. Kérvények alulírottához küldendők.

Hajdunánás, 1916 december 7.

Kolozsvári Mihály
református lelkész,
iskolaszéki elnök.

Hirdetés.

Segédlelkészt keresek. Fizetése: teljes ellátás és havonként 50 korona.

Vagy, amit nagy családom miatt jobban szeretnék adni: Havonként ellátásra 100 korona, lakásra 20 korona, fizetés 50 korona. Havonként összesen 170 korona.

Árpád, — Bihar m. — 1916 december 7.

Boros Gábor
református lelkész.

Pályázat.

A nagyszalontai egyházmegyébe kebelezett *várasfenesi* református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet egy, lemondás folytán megüresedett tanítónői állásra, melynek javadalma 48 korona, tűzifaváltság az egyház pénztárából két szobás lakás konyhával és a törvényes államsegély. Pályázatok a református lelkészi hivatalnak küldendők december 22-ig. Posta és vasut helyben.

Várasfenes, 1916 december 4-én.

Polgár Gyula
iskolaszéki elnök.

2—2

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-dívat és szabó üzlet.
Készít férfiruhákat, felöltöket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyéket mérték után.

Épen most jelent meg

és azonnal megküldhető

LUKÁCSY IMRE

Egyházi beszédek II. kötete.

Az előkelő író eme munkája páratlan fogadtatásban részesült. A tartalom oly gazdag és változatos, hogy áttekintése után bárki megállapíthatja azt, hogy Lukácsy Imre ezúttal is művei színjavát nyújtja. 225 oldal.

Ára fűzve K 4-50. Kötve K 6-50.

— Meglepő kedves ujdonság! —

Már megjelent és már kapható:

TEPLOMI SZOLGÁLATOK

IV. Károly király koronázása alkalmából rendezendő

istentiszteletekre.

Tartalom: 1. Egy nagyobb templomi ima (olyan esetekre, ahol imából álló hálaadó istentisztelet lesz). Angyán János után átdolgozva. — 2. Alkalmi egyházi beszéd (alapige II. Sám. 23. 1-4.). Írta Uray Sándor debreczeni lelkész. — 3. 0-év esti ima 1916 dec. 31-re, írta Makay Lajos diakonissza-intézeti lelkész.

Ára: 80 fill. bérmentes küldéssel. A pénz előre beküldendő (lehet bélyegeken is).

Kapható kiadóknál:

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala

Debrecen, Ferenc József-ut 49. szám alatt.

UJDONSÁG!

Hol van megírva?

Segédkönyv ismertebb bibliai helyek megtalálásához. **Bibliai egyezményes szövegtár.** Többek közreműködésével készítette: **Dohányos János.**

Ára: 3 korona 80 fillér.

A Mester jelleme!

Vezérfonal bibliai tanulmányozó körök és magánosok számára.

Írta: Fosdick E. H. Fordította: Ifj. Victor J. Második kiadás. — Ára 2 kor. 50 fillér.

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedőnél

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3. sz.
Kérem az összeget postaltalványon előre beküldeni, portó 30 fillér.

A református egyházkerülettel szerződéses viszonyban levő

Fonciére Pesti Biztosító Intézet debreczeni főügynöksége

ajánlja a református lelkészek, tanárok, tanítók, kántorok és más egyházi alkalmazottak részére most bevezetett új **NYUGD. JBIZTOS. TÁSI** üzletágát.

Eme új biztosítás főbb előnyei:

1. A biztosított tőkét kifizetjük, ha a biztosított a kikötött tartamon belül bármikor meghal, még pedig **azonnal**, vagy eléres esetében a tartam lejártával.

2. Ha a biztosított fél a tartamon belül, de legkorábban a biztosítás megkötésétől számított egy év múlva teljesen munkaképtelenné válik; megszűnik a további díj fizetés és azonkívül a biztosított tőke 10%-át, mint rokkantsági járadékok élvezi a biztosítási tartam lejártáig, amikor aztán a tőkét is kifizetjük.

3. Ha a biztosított a lejáratkor nem veszi fel a tőkét, ehelyett élethossziglani járadékot élvezhet s ha neje öt túléli, az özvegy az elhalálozás napjától kezdve ugyancsak élethossziglani járadékot kap, mely az elhalt férj élvezett járadékának 50%-át teszi ki.

4. Ha a biztosított a tartamon belül meghal s az özvegy nem veszi fel a biztosított összeget, e helyett a 3. pontban jelzett járadékot élvezheti.

Ezen az alapon pl. egy 25 éves egyén 65 éves korára 10,000 korona tőke után évi 265 kor. 80 f. díjat fizetne, 1000 K rokkantsági-, 1270 K nyugdíj- és 635 K özvegy-járadékkal.

Díjtételek járadékkal és rokkantsággal combinált vegyes tőkebiztosítás után halálesetben azonnal, vagy eléérésére 65 éves korban fizetendő 10,000 K tőke után:

Belépési kor	Fizetendő évi díj	Ha a fél a tartamon belül teljesen munkaképtelen, kap évi járadékot	Ha a fél 65 éves korában nem veszi fel a biztosított tőkét, kap élethossziglani évi járadékot	Az özvegy kap élethossziglani évjáradékot
25	265 K 80 f.	1000 K.	1270 K.	635 K.
30	317 K 30 f.	1000 K.	1280 K.	640 K.
35	398 K 80 f.	1000 K.	1270 K.	635 K.
40	510 K 90 f.	1000 K.	1260 K.	630 K.
45	671 K 70 f.	1000 K.	1230 K.	615 K.

Bővebb felvilágosítással és nyomtatvánnyal készséggel szolgál a debreczeni, főügynökség vezetője:

CSABAI ARTUR.

Legkedveltebb Háborús Imádságos Könyv.

Rövid idő alatt 10-ik bővített kiadásban jelent meg
SZOLNOKY GERZSON

Háborús Idők Imádságos Könyve

hadbavonultak s azok családjai számára.

A gyönyörű költői szép nyelven, mélységes áhitattal, rendkívül körültekintő gondossággal megírt imádságos könyv messze, magasan kiemelkedik minden eddigelé megjelent ilyen irányú munkák felett és megnyugtatóan elégti ki minden irányban a kívánalmakat.

Tartalmaz:

A háború minden viszonyára alkalmas 14 hétköznapi és vasárnapi, 16 Hadbavonultak, 25 Hadbavonultakért mondandó imádságot, 9 hadbavonultak elhalt hozzátartozóiért és elesett hadbavonultakért mondandó imádságot, zsoltárok és dicséreteteket.

Tisztelettel kerjük a nagytiszteletű lelkészi kart, hogy ezen kiváló és hézagpótló tankönyvre a hívek figyelmét felhívni kegyeskedjenek.

A most már kibővített 176 oldalra terjedő 12 x 8 cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes vászonkötésben 1 korona 20 fillér, 10 db vételnél 96 fillér, 25 db vételnél 90 fillér, 50 db vételnél 84 fillér, 100 db vételnél 78 fillér, 500 db vételnél 72 fillér, 1000 db vételnél 66 fillér. Portóra, egyes példányok megrendelésénél, ha a pénz előre küldetik, 10 f. küldendő. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító
urak rendeljék meg és terjesszék
a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esaládi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyercesy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor.
Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatóvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Árjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentvel
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak

készletek valódi 13 próbás
ezüstből és I. rendű alpacca-
ezüstből, jubileumlisztáregyak
résztartozékokra!
Javításokra és vidéki megrende-
ésekre különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.